

ECOSOFIA

Mateiu Codreanu

Am numit ecosofia ca o încercare cu sorți de izbândă reali în a recuceri conceptele, până mai ieri privilegiate și în același timp, fundamentele de care a fost poate pe nedrept, deposedată filosofia de științele și disciplinele exacte. Acest lucru a fost posibil în primul rând datorită reușitelor acestora din urmă în exprimarea mai dezinvoltă, mult mai accesibilă și subtilă totodată a conceptelor filozofice, folosind fără prea mari prejudecăți întreaga gamă a cunoștințelor dobândite experimental sau deocamdată numai anticipat.

Creativitatea filozofică românească a ultimelor decenii nu pare să înregistreze reculul deja vizibil la multe popoare cu tradiții mai vechi sau mai noi incontestabile în afara raționamentului pur.

Cu totul întâmplător, autorul acestor reflexii a aflat de preocupări similare și a altor gânditori în plan ecosofic, mediatizate fie prin colocvii și seminarii, fie printr-o manifestare în chiar Academia Română. Am considerat că orice asemenea demers trebuie înțeles ca un mesaj de invitație la dialog (poate chiar cu tente de provocare în sensul constructiv al cuvântului) în conturarea unor idei și derularea altora, în complicatul labirint al nuanțelor filozofice cu iz modernist. Tocmai de aceea putem aprecia ca atare un asemenea subiect de o esență și delicatețe deosebite și care, după părerea noastră nu merită un asemenea tratament - de semianonimat cel puțin pentru lumea celor cu preocupări asemănătoare în domeniu și cu atât mai puțin sub patronajul aproape exclusivist al unei singure persoane, chiar dacă aceasta se identifică poate cu cel mai merituos dintre mentorii ei (ai ecosofiei). În ceea ce ne privește recunoaștem că preocuparea pentru ecosofie (și chiar pentru invenția lexicală ca atare) a fost cu totul și cu totul fortuită, ținând mai mult de cultura ecologică (morală, etică și estetică) decât de vreun interes pur filozofic. De altfel nu ne îndoim că o eventuală problemă a unei priorități (dar care sigur nu se va pune) este deja tranșată evaluând posibilitățile generoase ale gânditorului cu gazetă proprie pentru care nu avem nici un motiv să nu credem că nu a fost folosită ca atare și cu deosebită promptitudine.

Despre paternitate însă, sau despre o eventuală împărțire a sa, mai poate fi încă vorba, dar nici acesta nu este scopul acestei intervenții.

Tocmai pentru că aminteam puțin mai înainte de o anumită precipitare în lansarea unui concept încă nu destul de fundamentat filozofic și terminologic, intervenția noastră făcută cu cele mai bune intenții se mărginește să contribuie la o eventuală clasare a ecosofiei pe coordonatele bidimensionale ale câmpului filozofiei ecologiste, fără ca această încarturare în bidimensional să deranjeze prea mult (cel puțin în această fază incipientă de căutări și identificări) încercăm și un scurt comentariu doar pe linia filozofică a conceptului, față de care, oricât am fi de detașați, trebuie să admitem ca finalitate imediată în înțelesuri în timp ce științele obișnuite induc în primul rând cunoștințe.

Atât cunoștințele cât și înțelesurile (dobândite sau nu) nu pot fi dovedite sau măcar sugerate fără reajustări dinamice ale lexicului.

În acest context nu trebuie uitat faptul că o bună perioadă de timp filozofia, în lipsa

științelor, era obligată să producă și cunoștințe, fapt ce ar putea explica într-un fel anumite reminiscențe, ca de pildă saltul filozofiei spre bagheta dirijorală a orchestrației existențelor și experiențelor lumii. Cu alte cuvinte, ecosofia tinde spre o înfășurătoare spiralată a vieții cognitibile prin trăire și aspirații transcendente (rațiuni și determinanți fenomenologici sau de manifestări).

Creativitatea sau inventivitatea în instrumentarul de rit filozofic este de dorit să fie suprapuse unui limbaj adecvat. Eventuala preluare a acestuia din cadrul operatorilor lexicali ai altor utilizatori sau cu ajutorul unor invenții terminologice formulate ad-hoc este la îndemâna inspirației sau harului oricărui gânditor.

Echilibrul terminologic, evitarea nonconformismului lexical sunt primele semne de bun augur ale oricărui demers al raționalului.

Așadar ce ar putea să sugereze termenul de ecosofie?

Categoric o înțelepciune în viață și pentru viață.

Considerăm lesne că ecosofia înseamnă mai mult decât îndoiala mistic filozofică în privința stăpânirii destinului prin rațional și raționament.

În măsura în care adevărul este realitate și realitatea este adevăr, doar înțelepciunea le poate diferenția nu atât semantic, ci din punct de vedere al materializării și indexării lor în instrumentarul filozofic.

Neluând în seamă demonetizarea prin folosirea abuzivă și uneori rău intenționată a "ecologiei" și cu atât mai mult a sufixului "eco", ne place să credem că impactul în vulgarizarea conceptului va fi pozitiv, chiar dacă sunt și excepții parcă pentru o confirmare a ipotezelor nefericite pesimiste. Se poate pune totuși întrebarea: poate greși filozofia? dar înțelepciunea și mergând mai departe, dar ecosofia?

Constatăm cu stupeoare că orice raționament în continuare poate fi tributar afirmației dar și negației interogațiilor de mai sus.

Răspunsul nu poate fi decât pozitiv în cazul filozofiei - o recunosc chiar și filozofii în timp ce în ceea ce privește înțelepciunea, tot ea ne invită la prudență. Circumspecția este dată, în cazul înțelepciunii - de faptul că greșeala este posibilă prin inducție - deci prin viruși datorati fie raționamentului, fie metafizicului. Ceea ce dorim să spunem este faptul că spre deosebire de filozofi, înțelepții nu caută contradicția, ci consensul cu predecesorii lor, raportându-se în permanență la verificări și reverificări trăite sau numai imaginate.

Filozoful caută să exploateze prin diluție deductivă revelația (cu condiția să aibă parte de ea) în timp ce înțeleptul o conservă prin esențialitate și putere de generalizare.

Poate ar fi trebuit să începem chiar prin precizarea unor forme de paralelism rațional - filozofi și înțelepți - în planul ecosofiei, paralelism mult mai pronunțat decât în alte categorii filozofice. Și în fond ce sunt ecosofii? Fără doar și poate mentori și/ sau practicanți ai ecosofiei. Cu aceasta se deschide o nouă îndoială (în legătură cu credibilitatea unora sau altora) reversibilă între creatorii percepțelor ecosofice și acceptorii lor coroborat cu implementarea conceptuală și faptică înspre public. Aceasta poate deveni o slăbiciune în sensul că și mentorii dar și practicanții la anumite intervale își pot schimba polaritatea, acțiune care eșuează în cazul în care mentorul nu este și un practicant ideal și aici, publicul poate avea (și din păcate are și iarăși din păcate, justificat) rezerve dovedite prein exemple mai mult sau mai puțin singulare dar elocvente. De cele mai multe ori puterea exemplului (în primul rând personal dar și colectiv) este argumentul sugestiv cu randamentul de implementare cel mai acceptabil și la îndemâna tuturor. Aceasta este cu atât mai important cu cât ecosofia nu este numai un concept mai mult sau mai puțin filozofic, ci este în primul rând o atitudine deplin și declarat manifestă.

Am creionat aceste idei nu în scopul unei polemici, searbede care nu ar folosi nimănui ci pentru o corectă istorie a evoluției acestui concept și mai presus ca aceasta spre a invita la dialog

creativ pe toți cei ce pot și doresc să o facă. În spiritul celei mai bune tradiții filozofice sunt semne că și ecosofia va fi doar etapă în neastâmpăratul perpetuu al gândirii umane, ceea ce oarecum surprinde este doar oportunitatea ușor decelată (poate chiar pentru inventarierea deloc speculativă ca prioritate absolută) - fără să aștepte decantarea și ieșirea din alternanțele clar/obscur al conceptului tranzitoriu de ecosofie.

Dar despre viziunea noului concept cu adevărat integrator a tot ce este devenire între înțelepciune și viață într-un număr viitor.

BIBLIOGRAFIE

Codreanu M. (1993) - *Ecosofia între filozofia ecologie și filozofia ecologistă*. Simpozion "21 Aprilie - Ziua pământului".

Universitatea de Științe Agronomice București.